

קריאת התורה - חובת היחיד או חובת הציבור

רב דניאל שטיין

א. ויקרא (כ"ג, מ"ד) - "וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל" - [רמב"ן (שם) - ורבותינו דרשו בו (ת"כ פרק יז יב) וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל, מלמד שהיה משה אומר להם לישראל הלכות פסח בפסח והלכות עצרת בעצרת והלכות החג בחג, בלשון שהוא שומע בו בלשון הוא אומר להם כל הפרשיות].

ב. גמ' ב"ק (פב) - דתניא וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים דורשי רשומות אמרו אין מים אלא תורה, שנאמר הוי כל צמא לכו למים, כיון שהלכו שלשת ימים בלא תורה נלא, עמדו נביאים שביניהם ותיקנו להם שיהו קורין בשבת ומפסיקין באחד בשבת, וקורין בשני ומפסיקין שלישי ורביעי, וקורין בחמישי ומפסיקין ערב שבת, כדי שלא ילינו ג' ימים בלא תורה.

ג. גמ' ברכות (ח) - אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי מנחם אמר רבי אמי מאי דכתיב ועוזבי ה' יכלו זה המניח ספר תורה ויוצא, רבי אבהו נפיק בין גברא לגברא, בעי רב פפא בין פסוקא לפסוקא מהו, תיקו, רב ששת מהדר אפיה וגריס אמר אנן בדידן ואינהו בדידהו. [תוס' (שם) ד"ה רב ששת - וא"ת והא אמרינן בסוטה (לט) מאי דכתיב וכפתחו עמדו כל העם וגו' כיון שנפתח ספר תורה אסור לספר אפי' בדבר הלכה, ויש לומר התם איירי בקול רם כדי שלא יבטלו קול קריאת התורה והכא איירי בנחת וכו', ורב אלפס (מגילה פ"ד) כתב דה"ג מפרשי דוקא שיש שם עשרה אחריני או יכול ללמוד, אבל אין שם עשרה כי אם עמו לא, והכא מיירי שהיו שם עשרה בלא הוא, ועוד תירץ האלפסי שאני רב ששת שתורתו אומנתו הוא].

ד. תוס' סוטה (לט) ד"ה כיון - ומצינו למימר דמהדר אפיה שאני אי נמי רב ששת שאני משום דהוה מאור עינים והוה פטור מקריאה משום דהוה דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרו על פה וכיון דפטור מקריאה אפילו בשעת שמיעה היה יכול לעסוק בדבר הלכה והיינו דקאמר אנן בדידן כגון דברי הלכה (כגון) דברים דעל פה ואינהו בדידהו דברים שבכתב.

ה. ביאור הלכה (סי' קמ"ו סע' ב') ד"ה ויש מתירים - באמת שיטה זו תמוה לכאורה מאד דמאי מהני שיגרוס בלחש שלא יבטל שארי השומעים קה"ת מ"ג גם הוא מצווה לשמוע קה"ת ואם ילמוד את למודו לא יתן לבו לשמוע מה שקורא הקורא, ואפילו אם יש עשרה דצייתי מאי מהני לגבי דידיה הא על כל איש ואיש מוטל החיוב דתקנת עזרא, ובאמת כבר תמה בזה הקדמון בעל שבולי הלקט על שיטה זו בסימן ל"ט והובא בב"י ומפני זה דחאה מהלכה, ולולא דמספתינא הו"א דשיטה זו מיירי שכבר יצא בעצמו ידי קה"ת ואפ"ה בקול רם אסור שלא יטריד שאר השומעים.

ו. חיי אדם (כלל ל"א סע' י"א) - צריך עיון אם כולם שמעו קריאת התורה ויש בני אדם שלא שמעו, אם מותר לקרות עוד הפעם בשבילם, ולא דמי לפריסת שמע בס"ט, דהתם כל יחיד מחויב אותה ברכה, אבל הכא החיוב רק שישמע קריאת התורה. וחכמים תקנו שיברך משום כבוד הציבור, ויש לומר דלא תקנו אלא כשכל הציבור חייבין בקריאה, אבל לא בשביל יחיד. וצריך עיון.

ז. ברכת שמואל (יבמות סי' כ"א) - וכמו ששמעתי מפי מו"ר קדוש ישראל זי"ע לענין אם מהני רוב מדין רובו ככולו לצרוף עשרה בקריאת התורה וכו' תלוי בחזקת סברא דיש לחקור וכו' מה דבעינן עשרה וכו' אם החיוב של קריאת התורה וכו' חל על עשרה ביחד דוקא וכל זמן דליכא עשרה ליכא חיוב כלל של קריאה"ת וכו' או לא דנאמר דהחיוב של קריאת התורה וכו' חל אפילו על אחד אלא דדין הוא דאינה נאמרת אלא בעשרה, ואמר דאם נאמר דהחיוב נעשה דוקא ע"י עשרה ביחד אז לא שייך הדין דרובו ככולו דהא ליכא חיוב כלל ואפילו מיעוט חיוב ליכא דהרי החיוב הוא חל דוקא ע"י עשרה אבל אם נאמר דהחיוב חל אפילו על אחד אלא דדין הוא דאינה נאמר אלא בעשרה אז שייך הדין דרובו ככולו דהרי איכא רוב חיוב ומיעוט פטור ודין הוא בכל התורה כולה דאמרינן רובו ככולו.

ח. ר"ן למגילה (ג. בדפי הרי"ף, ד"ה אמר רב) - והרמב"ן ז"ל כתב שאין זו ראייה דכל אותם דקא חשיב התם במשנה דמגילה (כג): חובת הציבור הם ואין עושין אותן א"כ בעשרה או רובם מחוייבים בדבר כגון שלא שמעו קדיש וברכו.

ט. תוס' יום טוב מגילה (פ"א מ"ב) - כתב הר"ב שאין קריאת מגילה בשבת גזירה שמא יטלנה וכו'. דהכל חייבין בקריאת מגילה ואין הכל בקיאים כדאיתא בגמרא. וקשיא לי א"כ למה קורין בס"ת בשבת כדתנן בפרק בתרא.

י. תוספת מעשה רב להגרא (סי' קע"ד אות ד') - ושמעתי שהקשה חכם אחד לרבינו ז"ל אם איתא שקריאת המגילות הללו הוא חיוב כ"כ, איך מותרין לקרותן בשבת ולמה לא נגזר עליהן גזירה דרבה שמא יעבירו ארבע אמות ברה"ר כמו מגילת אסתר. והשיב שהגזירה דרבה לא שייכא אלא בחיובים המוטלים על כל יחיד ויחיד כמו שופר לולב מגילה בזמנה וכו' אבל קריאת מגילות הללו לא הוקבעו כלל על היחיד כי אם על רבים כמו קריאת ס"ת אין כאן מנין עשרה אין חיוב כלל על היחיד ובדבר שאין חיובם מוטל כ"א על הרבים ליכא למיחש שמא יעבירו וכו' כמו דאמרינן בגמ' עירובין (ג.) רבים מדכרי אהדדי.

יא. הלכות הגר"א ומנהגיו (אות קכ"א) - רבינו זצ"ל כשלא שמע קריאת התורה כשהיה בבית סוהר דקדק לשמוע לאחר שיצא כל הפרשיות שחיסר.

יב. גמ' מגילה (כג.) - תנו רבנן הכל עולין למנין שבעה, ואפילו קטן ואפילו אשה. [ר"י מלוניל (שמ) - קטן קורא בתורה, לפי שקריאת התורה אינו אלא להשמיע לצבור ומה לי בין השמעת גדול לקטן].

יג. מגן אברהם (סי' רפ"ב ס"ק ו') - קטן וכו'. אבל להיות הוא מקרא אינו יכול עד שיביא ב' שערות. [פרמ"ג (שמ) - בכנסת הגדולה בהגהות הטור בשם הר"מ מלמד בתשובת (ב"י) [כתיבת יד, סימן] מ"ג. ובט"ז כתבתי באות ג' די"ל קטן יכול להיות מקרא].

יד. מגן אברהם (שמ) - משמע מכאן דאשה חייבת לשמוע קריאת התורה ואף על פי שנתקנה משום ת"ת ונשים אינן חייבות בת"ת מ"מ מצוה לשמוע כמו מצות הקהל שהנשים והטף חייבים בה עסי' קמ"ו, ומיהו י"ל דאף על פי שאינן חייבות עולות למנין וכו' וכאן נהגו הנשים לצאת חוצה.

טו. תשו' הראב"ן (סי' ע"ג) - שאלני אחי ר' חזקיה הקורא בתורה למה אומר לציבור ברכו את ה' המבורך, יברך ברכת התורה ודיו. והשבתי לו לפי שעזרא תיקן לישראל שיהו קורין בתורה בב' וה' ובשבת והקורא בתורה מוציא את הציבור ידי חובתן מקריאה, לפיכך הרי הוא אומר לציבור אתם צריכין לברך ולקרות כמוני תסכימו לקריאתי ולברכתי ותברכו עמי והם עונין ומברכין.